

بررسی و تحلیل جایگاه توانمندی نظامی در قدرت نرم کشورها

سیدجواد موسوی زارع - دانشجوی دکتری جغرافیای سیاسی. دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

دکتر سیده‌های زرقانی* - دانشیار جغرافیای سیاسی. دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

دکتر مصطفی امیرفخریان - استادیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری. دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۹/۰۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۴/۲۳

DOR:20.1001.1.17354331.1401.18.65.2.8

چکیده

حدود سه دهه است که از طرح اصطلاح قدرت نرم توسط جوزف نای می‌گذرد. وی در این مفهوم، فرهنگ، ارزش‌های سیاسی و سیاست خارجی را به عنوان منابع قدرت نرم و توان نظامی و مشوق‌های اقتصادی را در طیف قدرت سخت و نقطه مقابل قدرت نرم قرار می‌دهد. این در حالی است که شواهد و مستندات علمی حاکی از این دارند که برخلاف دیدگاه رایج، ظرفیت نظامی نیز می‌تواند به شرط تبعیت از هستی‌شناسی قدرت نرم، در این قدرت ایفای نقش نماید. به همین منظور این پژوهش با اتکا بر روش توصیفی - تحلیلی درصدد است به این مسئله پاسخ دهد که توانمندی نظامی یک کشور چگونه و بر اساس چه مولفه‌هایی می‌تواند بر قدرت نرم کشور موثر باشد. در همین راستا یافته‌های پژوهش حاکی از این دارد با توجه به اینکه ماهیت قدرت نرم بر بنیاد جذابیت استوار می‌باشد لذا منابع مختلفی از یک دولت-ملت، قادر به نقش‌آفرینی در این شیوه قدرت خواهند بود. از همین رو ظرفیت نظامی یک کشور نیز می‌تواند به کمک شیوه‌هایی چون: کمک به آموزش نیروهای نظامی کشورهای خارجی، مشارکت در اعزام نیروهای حافظ صلح در مناطق تحت درگیری و منازعه، کمک به حفظ امنیت بین‌الملل در چارچوب چند جانبه‌گرایی، برگزاری یا حضور موثر در آخرین نمایشگاه‌های تجهیزات نظامی، حفظ و ارتقا روابط نظامی صلح‌آمیز با کشورهای نظام بین‌الملل و... در قدرت نرم نقش فعالی را ایفا نماید.

واژه‌های کلیدی: قدرت نرم، ماهیت، کارکرد، جذابیت، قدرت نظامی.

۱. مقدمه

مفهوم قدرت نرم از حدود سال ۱۹۸۹ به کمک جوزف نای وارد ادبیات علوم سیاسی، روابط بین‌الملل و... گردیده و اکنون بعد از گذشت سه دهه به یکی از گفتمان‌های رسمی در سیاست‌گذاری و تحقیقات علمی تبدیل شده است. در همین چارچوب نای نطق خود در مورد این مفهوم را با این مقدمه آغاز می‌کند که جهان دارای سه لایه می‌باشد: قدرت نظامی، قدرت اقتصادی و قدرت نرم؛ این سه لایه، شطرنج سه وجهی قدرت نامیده می‌شوند (Esmaili, 2017: 65). وی البته در تشریح اصطلاح قدرت نرم، کلید واژه جدیدی را تحت عنوان قدرت سخت نیز معرفی می‌نماید. و در زمینه ارتباط این مفاهیم اظهار می‌کند که قدرت سخت و نرم، هر دو وجوهی از توانایی دستیابی به خواسته‌ها از راه تاثیرگذاری بر رفتار دیگران هستند. با این حال بین آنها تمایز وجود دارد به طوری که این تمایز هم از حیث رفتاری و هم جنبه ملموس بودن منابع می‌باشد. بر همین اساس وی قدرت سخت را معادل توانایی تغییر دادن آنچه دیگران انجام می‌دهند که ممکن است مبتنی بر اجبار یا تطمیع باشد؛ و قدرت نرم را معادل توانایی شکل دادن به آنچه دیگران می‌خواهند که متکی بر جذابیت، مقبولیت و اقتناع می‌باشد؛ در نظر می‌گیرد. در همین راستا نای معتقد است که قدرت نرم با محوریت بازیگری دولت-ملت‌ها از سه منبع اصلی نشأت می‌گیرد؛ فرهنگ آن کشور (آن بخش‌هایی که برای دیگران دارای جذابیت است)؛ ارزش‌های سیاسی (در مواردی که در داخل و خارج کشور مورد توجه می‌باشد)؛ و بالاخره سیاست خارجی (در صورتی که مشروع و قانونی به نظر برسد) (Nye, 2008A: 51-55). این در حالی است که قدرت نظامی و ظرفیت اقتصادی در طیف منابع قدرت سخت قرار می‌گیرند. با این حال علی‌رغم گذشت سالیان متمادی، شواهد و قرائن علمی و رخدادهای سیاست بین‌الملل این فرضیه را تقویت می‌کنند که باید در این دیدگاه تجدیدنظر کرد چرا که منابع قدرت نرم بسیار متنوع و تغییرپذیرند از همین رو به نظر می‌رسد ظرفیت نظامی یک کشور نیز از جمله عناصری است که می‌تواند با تمرکز بر ماهیت حقیقی قدرت نرم، در این قدرت به کار گرفته شود. به همین منظور این پژوهش درصدد است به بررسی این مسئله بپردازد که نیروی نظامی یک کشور، چگونه می‌تواند در قدرت نرم به ایفای نقش بپردازد.

۲. روش تحقیق

سوال اصلی این پژوهش عبارت است از اینکه نیروی نظامی یک کشور چگونه می‌تواند در قدرت نرم نقش‌آفرینی کند؟ فرضیه متناظر با این مسئله نیز بدین صورت طراحی شده که به نظر می‌رسد که نیروی نظامی یک کشور از جذابیت برای اثرگذاری در قدرت نرم استفاده می‌کند. به همین منظور نگارندگان از روش توصیفی-تحلیلی برای دستیابی به پاسخ به این سوال استفاده نموده‌اند. در همین راستا نخست ماهیت قدرت نرم و سپس جایگاه جذابیت در این شیوه قدرت مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد و پس از آن مبتنی بر مصادیق موجود و تحلیل علمی به سبک و سیاقی که نیروی نظامی در قدرت نرم ایفای نقش می‌کند؛ اشاره خواهد شد. با این تفاسیر شیوه گردآوری اطلاعات در این پژوهش مبتنی بر منابع کتابخانه‌ای و نیز آنالیز داده‌ها به شکل تحلیل محتوا در کنار استدلال استقرایی بوده است.

۳. ادبیات و مبانی نظری تحقیق

۱-۳. ماهیت قدرت نرم

از نظر نای، هستی‌شناسی قدرت می‌تواند بر مبنای قدرت رفتاری یا قدرت منابع شکل گیرد. وی در این چارچوب، قدرت نرم را در کنار قدرت سخت از اقسام قدرت رفتاری قلمداد می‌کند (Farhadi and Moradian, 2008: 118)؛ اما در عین حال برای هر یک از این اشکال قدرت، رفتار و منابع متمایزی را در نظر می‌گیرد، به طوریکه وی اذعان می‌کند که از نظر رفتاری، قدرت نرم جذاب است و منابع قدرت نرم نیز داشته‌هایی هستند که چنین جذابیتی را پدید می‌آورند. از این رو ظاهراً نای معتقد است که دستیابی به قدرت نرم مستلزم وجود منابع ناملموسی چون جاذبه فرهنگی، ارزش‌ها و نهادهای سیاسی و خط مشی‌هایی است که مشروع به نظر می‌رسند یا حاوی قدرت اخلاقی‌اند (Nye, 2008B: 51-55) و متقابلاً قدرت سخت متضمن رویکرد زور، ایجاد ترس و اطاعت‌پذیری اجباری است که عناصر ملموسی چون قدرت نظامی و مشوق‌های اقتصادی نیز منابع این قدرت تلقی می‌شوند. بنابراین از نظر نای ماهیت متمایز قدرت سخت و نرم با در نظر گرفتن همزمان سرشت رفتار کنشگر و ملموس بودن منابع مشخص می‌شود. اما این طرز بیان مستقیماً مشکلی جدی پدید می‌آورد زیرا چاره‌ای جز متوسل شدن به رابطه میان رفتار قدرت و

منابع قدرت نمی‌گذارد. به عبارت دیگر نای معتقد است که قدرت سخت با منابع قدرت سخت در ارتباط است و قدرت نرم با منابع قدرت نرم. ولی این روابط همیشه درست از کار در نمی‌آید و از طرفی نمی‌توان قدرت نرم را تنها در سیطره مولفه‌های معنوی به طور عام و یا فرهنگ، ارزش و آرمان به طور خاص محدود کرد؛ چرا که منابعی که پیشتر تحت عنوان قدرت سخت تفکیک می‌شدند از جمله توانمندی نظامی و قابلیت‌های اقتصادی می‌توانند به نحوی به کار گرفته شوند که به مثابه منبع قدرت نرم تعریف شوند یا اینکه منابع سنتی قدرت نرم مانند ارزش‌های اخلاقی هم می‌تواند برای متقاعد کردن فرد مورد استفاده قرار گیرد؛ زمانی که فرد به طور خصوصی با آن موافق است؛ و هم به عنوان زور، زمانی که برای ایجاد فشار اجتماعی مورد استفاده قرار می‌گیرد (Vuving, 2009:4). از این رو به نظر می‌رسد نای نتوانسته است به خوبی ماهیت قدرت نرم را برای مخاطبان تشریح نماید. با این وجود این تشتت ذهنی از مفهوم قدرت نرم تنها به وی محدود نمی‌شود بلکه به سایر اندیشمندان نیز تسری پیدا کرده است به طوریکه بررسی و ارزیابی‌های علمی حاکی از این دارد که مفهوم قدرت نرم از دیدگاه اندیشمندان، در کنار وجود عناصر مشترک از تنوع زیادی برخوردار است؛ تا جایی که به سختی می‌توان همه تعاریف ارائه شده از قدرت نرم را زیر چتر یک مفهوم قرار داد. در همین رابطه به طور مصداق نیکولانس هانس و آدریانا آندری معتقدند قدرت نرم به قدرتی گفته می‌شود که بیشتر از منابع فرهنگی و ادراکی حاصل می‌شود و تأکید بیشتر از طریق ترغیب و یا جذب ضعیف به یک مدل خاص است نه اجبار (Hanes and Andrei, 2015:32). پوتین نیز اذعان می‌کند که قدرت نرم ترکیبی از ابزارها و روش‌ها برای دستیابی به اهداف سیاست خارجی بدون استفاده از سلاح، بلکه با اعمال اطلاعات و سایر اهرم‌های نفوذ است (The British Council, 2017:76).

الکساندر وونینگ نیز تأکید می‌کند که قدرت نرم یعنی توانایی دستیابی به دیگران و یا متقاعد کردن آن‌ها به چیزی که شما می‌خواهید (Vuving, 2009:3). میشل فوکو نیز معتقد است که قدرت نرم روی ذهنیت‌ها سرمایه‌گذاری می‌کند در این نوع قدرت، از جذابیت برای ایجاد اشتراک بین ارزش‌ها و از الزام به همکاری در راستای رسیدن به خواسته‌ها بهره‌داری می‌شود (Afzali and et al; 2018:124). جین شارپ نیز معتقد است که قدرت نرم به مفهوم اعمال و تحمیل اراده

بدون زور و واداشتن دیگران به خواسته‌های خود می‌باشد (Mirzaei,2015:63). ویلیما سینجین^۱ نیز معتقد است که قدرت نرم قدرت جذابی است و منابع آن دارایی‌هایی هستند که چنین جذاییتی را ایجاد می‌کنند (Cingiene and et al,2014:3). عبدالله قنبرلو نیز اشاره دارد که قدرت نرم، قدرتی است که با استفاده از آن باعث می‌شویم دیگران از روی رضایت مطابق خواست ما رفتار کنند. به عبارت دیگر، با استفاده از قدرت نرم بر گزینه‌ها یا ترجیحات طرف مقابل نفوذ می‌کنیم و آن‌ها را مطابق میل خود تغییر می‌دهیم (Qanbarloo,2011:10). سمیعی اصفهانی و فتحی نیز معتقدند که قدرت نرم به معنای توانایی دستیابی به اهداف مطلوب از طریق جلب حمایت افکار عمومی و نخبگان و اقناع اذهان به جای اعمال فشار است؛ ضمن اینکه این بعد از قدرت از منابع فرهنگ، عقاید، باورها و آداب و سنن اجتماعی نشأت می‌گیرد (Mousavi Jashni,2014:163).

شکل (۱): نمودار طبقه‌بندی ماهیت قدرت نرم از منظر اندیشمندان

(source: Mousavi zare,2020:68)

با این تفاسیر اگر تحلیل دقیقی از این تعاریف داشته باشیم در خواهیم یافت که ماهیت قدرت نرم از دیدگاه پژوهشگران حداقل به چهار گروه کلی قابل تفکیک می‌باشند. گروه نخست ماهیت منبع محور را برای قدرت نرم در نظر می‌گیرند. گروه دوم بر ماهیت رفتاری قدرت نرم پافشاری دارند. گروه سوم برای قدرت نرم ماهیت ابزار محور تصور می‌کنند و گروه چهارم بر تلفیق منابع

1.Vilma Cingiene

و رفتار در ماهیت قدرت نرم تاکید دارند. از این رو می‌توان ادعا کرد که اندیشمندان هنوز به یک جمع‌بندی واحد از ماهیت قدرت نرم نرسیده‌اند. این در حالی است که به نظر می‌رسد نای در تشریح مفهوم قدرت نرم به صورت ناخودآگاه به سر نخ‌هایی از ماهیت قدرت نرم اشاره دارد که می‌تواند در این زمینه راهگشا باشد. وی متذکر می‌شود یک کشور ممکن است نتایج ترجیحی‌اش را در سیاست جهانی به این سبب بدست آورد که دیگر کشورها بخواهد از آن پیروی کنند؛ ارزش‌هایش را تحسین کنند، به تقلید از آن بپردازند یا اینکه ممکن است کشورهای دیگر بخواهند به سطح بالایی از رفاه و فضای باز دست پیدا کنند که در کشور الگو موجود است و از آن تقلید کنند (Nye,2008B:18-19) از طرف دیگر وی مکرراً به جذابیت اشاره دارد و حتی در یکی از آثار علمی خود اذعان می‌کند که "من مفهوم قدرت نرم را ارائه کردم تا به قدرت جاذبه‌ای اشاره کنم که اغلب از فرهنگ و ارزش‌ها بر می‌خیزد" (Nye,2008B:18) از این رو اگر با دقت بر این عبارات متمرکز شویم در خواهیم یافت تمام ارزش‌هایی که نای بر آن‌ها تاکید می‌کند همه به گونه‌ای به یک مفهوم ختم می‌شوند و آن چیزی جز جذابیت نیست. لذا به نظر می‌رسد برخلاف دیدگاه رایج در مورد ماهیت قدرت نرم و تمرکز بر منابع معنوی، در این شکل قدرت، جذابیت اصل اساسی است به طوریکه در اکثریت تعاریف قدرت نرم از اندیشمندان داخلی و خارجی نیز، این کلید واژه به چشم می‌خورد. در واقع مبانی استعمال شده قدرت نرم به منظور دسترسی به هدف، از جذابیت در ذهن مخاطبان استفاده کنند. با این تفاسیر باید بررسی کنیم که در تلاش برای جذب و جلب نظر افراد، چه چیزی از دیدگاه مخاطب هدف جذاب به نظر می‌رسد (Parmar and Cox,2010:85). به عبارت دیگر باید این موضوع مورد موشکافی قرار گیرد که برخورداری از چه ظرفیت‌هایی از یک دولت-ملت می‌تواند برای وی جاذبه به ارمغان آورد. در همین راستا یافته‌های علمی الکساندر و وینگ، جوزف نای و موسسه تحقیقاتی ارنست و یانگ به خصوصیات از دولت-ملت‌ها اشاره دارند؛ که به نظر می‌رسد به لحاظ کنشی و محتوا نقش محوری را در جاذبه‌آفرینی ایفا می‌کند؛ این شاخص‌ها عبارتند از: مهربانی، زیبایی، هوشمندی (Vuving,2009:7)، صداقت (Ernst and et al,2012)، عدالت (Nye,2007:111). در

نتیجه در ادامه سعی می‌شود هر یک از این ظرفیت‌ها و نقش آن‌ها در جذابیت یک کشور به صورت اجمالی مورد بررسی قرار گیرد.

الف) مهربانی یا نوع دوستی: در سطح فردی از مهربانی می‌توان به عنوان یک عنصر جذاب نام برد؛ چرا که مهربانی نه تنها موجب تشکر و همدلی می‌شود؛ بلکه این قوت قلب دیگران از اهداف صلح‌آمیز یا خیرخواهانه شما، آن‌ها را نسبت به شما مطمئن می‌کند و به همکاری ترغیب خواهد کرد (Qanbarloo, 2011: 11-12). اما در عرصه سیاسی و بین‌الملل نیز می‌توان از نوع دوستی به عنوان یک رفتار جذاب یاد کرد. به طوریکه حمایت از حقوق بشر و دموکراسی، کمک به کشورهای درگیر بحران‌های معیشتی چون قحطی و زلزله و...، بخشش بدهی‌ها، حمایت مالی از کشورهای نیازمند و حمایت از صلح و امنیت بین‌الملل بخشی از مصادیق خیرخواهی و محبت در عرصه بین‌الملل جهت اعمال قدرت نرم محسوب می‌شوند (Vuving, 2009: 13).

ب) صداقت و حسن نیت: برخی از محققین اذعان می‌کنند که در مبارزه برای کسب قدرت نرم، اعتبار و آبرومندی همه چیز است (Parmar and Cox, 2010: 268) به عبارتی اگر بخواهیم دیگران را متقاعد کنیم؛ باید ما را باور کنند؛ و برای اینکه ما را باور کنند؛ باید اعتبار داشته باشیم و برای اینکه اعتبار کسب کنیم باید حقیقت را بگوییم (Rahmani, 2015: 75). با این اوصاف در سطح بازیگری دولت-ملت‌ها، صداقت معیاری از این ادعا است که به چه میزان یک کشور (ملت و دولت‌مردان) به اصول اخلاقی در موارد گوناگون پایبند می‌باشند. به همین منظور اگر رفتار صادقانه به عنوان شیوه‌ای جذاب در قدرت نرم پذیرفته شود. در یک برداشت کلی می‌توان به مصادیق زیر در این خصوص اشاره داشت: کشور با شایستگی و صادقانه اداره می‌شود؛ دولت از شهروندان خود محافظت می‌کند؛ آزادی‌های سیاسی و اجتماعی مطابق قانون اساسی حفظ می‌شود (Ernst and Young, 2012) صداقت و وفای عهد در معاهدات بین‌المللی رعایت می‌شود؛ شیوه‌های کسب و کار در کشور شفاف است و... (Alhoyi Nazari and Mohammadi, 2015: 104-121).

ج) هوشمندی: یافته‌های پژوهشگران حاکی از این دارد که می‌توان از هوشمندی نیز به عنوان ظرفیتی برای جذب دیگران بهره‌برداری کرد. در واقع هوشمندی و ذکاوت از طریق آثار و

پیامدهای گوناگونی موجب ترجمه جذابیت و اعمال قدرت نرم می‌شوند. از جمله تقلید یا الگوگیری از یک شخص؛ به عبارتی وقتی که در انجام کاری موفق هستید، دیگران تمایل به یادگیری از شما خواهند داشت. همچنین هوشمندی موجب به تحسین و داشتن دیگران نسبت به عملکرد یک شخص می‌شود که خود نیز می‌تواند منجر به تقلید، هم‌چشمی، احترام و تکریم شود. اما در عرصه بین‌الملل نیز هوشمندی مصادیق آشکاری دارد. به طور مثال: یک ارتش قدرتمند، یک اقتصاد غنی و پر جنب و جوش، یک فرهنگ درخشان، یک جامعه صلح‌آمیز که به خوبی اداره می‌گردد. یک کشور برخوردار از سطح علم و فناوری پیشرفته یا کشوری که به پیروزی نظامی یا موفقیت اقتصادی نائل آمده (Vuving, 2009:10) همه مصادیقی از هوشمندی در عرصه بین‌الملل محسوب می‌شوند.

د) زیبایی: زیبایی یک مقوله نسبی است که درک آن از منظر افراد و گروه‌های مختلف ناهمسان می‌باشد. اما در اینجا مقصود از زیبایی، صرفاً زیبایی ظاهری نیست؛ بلکه تاکید بیشتر بر زیبایی در میان گروه‌هایی است که نگاه نسبتاً مشترکی در مورد موضوعات مختلف دارند. به عبارت دیگر زمانی که ارزش‌ها، اهداف و آرمان‌ها مشابه باشند؛ کسانی که بتوانند این ارزش‌ها، اهداف و آرمان‌ها را به جذاب‌ترین شکل بروز داده یا بیان کنند؛ موجب جلب حمایت و پشتیبانی می‌شوند (Qanbarloo, 2011:14) از طرف دیگر اگر دیگران شما را در نقش زیبایی درک کنند، به شما وفادار خواهند ماند و برای راهنمایی، الگو، تشویق و انگیزه به شما نگاه خواهند کرد (Vuving, 2009:10). اما در حوزه سیاست و روابط بین‌الملل زیبایی عرصه‌های گوناگونی در بر می‌گیرد. به طور مصداق ظهور رهبران که پیروان گسترده‌ای در عرصه ملی و فراملی دارند (Qanbarloo, 2011:14) ریشه زیبایی در بعد سیاسی است و زیبایی در بعد اجتماعی می‌تواند با اراده عمومی بالای یک ملت در مقابل مشکلات، شوق و اشتیاق، انگیزش بالای شهروندان یک کشور، روحیه ملی بالا، خود باوری و اعتماد بالا، عشق به وطن و... (Naeini, 2012:92-93) به تصویر کشیده شود.

ذ) عدالت: جستار عدالت چه در سطح فردی و چه از جایگاه اجتماعی دارای ابعاد گوناگونی از جمله سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، محیطی، حقوقی، قضایی، فرهنگی و... است. اما علی‌رغم

تمایز این ابعاد، همه به یک مفهوم واحد تاکید دارند از جمله اینکه "هریک از افراد جامعه در جایی قرار گیرند که سزاوار آن می‌باشند و به گونه‌ای با او رفتار شود که مستحق آن است و به نحوی از امکانات مادی و معنوی برخوردار گردد که متناسب با کرامت ذاتی اوست (Kazemi, 2011:5)، در همین چارچوب از جمله ارزش‌های مشترکی که نای اذعان دارد می‌توان در پناه آن، جذابیت را خلق کرد؛ عدالت می‌باشد (Nye,2007:111) به عبارتی یک دولت می‌تواند از طریق اجرای عدالت در ابعاد مختلف سیاسی، حقوقی، اقتصادی و.. نه تنها به الگویی برای مدیریت سیاسی-فضایی نخبگان سیاسی تبدیل شود بلکه موجب جاذبه ملل مختلف به کشور خود نیز شود. با این تفاسیر اگر چه مفهوم جذابیت به نحوی است که ما را به سمت ماهیت رفتاری قدرت نرم سوق می‌دهد اما با این حال این ظرفیت ممکن است از محتوا و امکانات یک کشور یا سبک رفتاری آن نشأت گیرد. از این رو ماهیت قدرت نرم در انحصار منابع خاصی قرار ندارد. بلکه منابع یا رفتاری که بتوانند تولید آرامش، احترام، اعتبار، تحسین، تقلید و الگوگیری و در یک کلام جذابیت نمایند، تمایل به تولید قدرت نرم خواهند داشت به همین منظور در قدرت نرم، تعیین شرایط جذابیت و تنظیم دستور کار جذب برای دستیابی نتایج مطلوب بسیار ضروری است.

شکل (۲): نمودار فرآیند ترجمه جذابیت در قدرت نرم

(source: Mousavi zare and et al,2020:14)

۲-۳. منابع قدرت نرم

بعد از مطرح شدن تئوری قدرت نرم، اندیشمندان متعددی در اقسام نقاط جهان به تبعیت از نای در چارچوب پژوهش‌های موردکاوی، تطبیقی و.. به بررسی و تحلیل منابع قدرت نرم کشور

خود یا سایر کشورها پرداخته‌اند. اما مروری اجمالی بر آثار جوزف نای و سایر محققانی که در این زمینه به قلم‌فرسایی مشغول بوده‌اند؛ بیانگر تنوع و تمایز دیدگاه‌ها و اندیشه‌ها درباره منابع قدرت نرم می‌باشد. در عین حال تا زمانی که تصویر روشن و جامعی از منابع قدرت نرم نباشد، نمی‌توان به درستی در مورد ماهیت قدرت نرم قضاوت کرد به همین منظور شناخت و آگاهی از دیدگاه اندیشمندان در مورد منابع قدرت نرم از اهمیت وافری برخوردار است در همین زمینه مروری بر آثار اندیشمندان مختص در حوزه قدرت نرم نشان می‌دهد که حداقل چهار دیدگاه کلی در مورد منابع قدرت نرم وجود دارد: گروه اول کسانی هستند که از فرهنگ به عنوان منبع اصلی قدرت نرم یاد می‌کند و در کل این قدرت را معادل قدرت فرهنگی تلقی می‌کنند (Qanbarloo,2011:14). گروه دوم محققانی را در بر می‌گیرد که معتقدند منابع قدرت نرم معادل عناصر معنوی قدرت از قبیل روحیه، مذهب، رهبری، فرهنگ و... می‌شود. گروه سوم نیز افرادی را در بر می‌گیرد که به پیروی از دیدگاه نخست جوزف نای، منابع قدرت نرم را در سه مولفه کلی از جمله فرهنگ، ارزش‌ها و سیاست داخلی و سیاست خارجی طبقه‌بندی می‌کنند و متاثر از این چارچوب نظری به معرفی منابع قدرت نرم کشورها اهتمام می‌ورزند. اما گروهی دیگر نیز وجود دارد که بر خلاف سایر دیدگاه‌های علمی معتقدند که منابع قدرت نرم بسیار متنوع و تغییرپذیرند.

شکل (۳): نمودار طبقه‌بندی منابع قدرت نرم از منظر اندیشمندان

(source: Mousavi zare,2020:220)

این پژوهش نیز مبتنی بر ماهیت قدرت نرم از گروه چهارم تأسی می‌جوید چرا که در این قدرت آنچه اهمیت دارد توان جذب و اقناع طرف مقابل است؛ به نحوی که با رضایت مطابق خواست اعمال کننده قدرت رفتار کند (Qanbarloo, 2011: 11) که این امر نیز می‌تواند از طریق منابع مختلفی حاصل شود. با این تفاسیر، امروزه یکی از عناصر که می‌تواند در قدرت نرم ایفای نقش نماید، منابع نظامی می‌باشند. از این رو اگر چه در آثار نخست نای و اکثریت دانش‌پژوهان تنها بر منابع نرم‌افزاری در قدرت نرم تأکید شده است؛ اما آثار متأخر این اندیشمندان رگه‌هایی از تجدیدنظر از اصول پیشین وی دارد. در همین رابطه علی‌رغم اینکه جوزف نای منابع نظامی را در جایگاه قدرت سخت طبقه‌بندی می‌کند. اما معتقد است که نیروهای نظامی نیز می‌توانند دامنه وسیعی از فعالیت‌ها را در دست گیرند که فرآیند دستیابی به قدرت نرم را تسهیل و تسریع می‌نمایند. به عبارت دیگر، در کنار کار ویژه سنتی قدرت نظامی یعنی تبدیل همه ظرفیت‌های بالقوه به بیش‌ترین مقادورات سخت‌افزاری، نیروهای نظامی، گاهی اوقات می‌توانند از رهگذر ایجاد تعاملات گسترده میان کشورها در دوران صلح، در فرآیند تولید قدرت نرم نیز سهم باشند (Nye, 2008A: 206).

۳-۳. مفهوم دیپلماسی دفاعی

اگر در یک برداشت کلی، قدرت نرم در سطح دولت-ملت‌ها به عنوان فرآیندی تعریف شود که در آن محرک‌ها (منابع مادی و معنوی) جذاب یک کشور یا رفتار مطلوب آن در قالب ابزار مسالمت‌آمیز ارتباطی (انواع و اشکال دیپلماسی) روی افکار مردم (نخبگان و عامه مردم) تأثیر گذاشته و موجب آثار، حرکات و رفتار و... در راستای تغییر ذهنیت و رفتار جامعه هدف، نسبت به کشور اعمال‌کننده می‌شوند (Mousavi zare, 2020: 145). مبتنی بر این تعریف، منابع قدرت نرم به طور عام و منابع نظامی به طور خاص جهت بهره‌برداری در قدرت نرم نیازمند ابزاری متناسب با ماهیت خود می‌باشد به عبارتی دیگر هر ظرفی نیاز به مظهر خود دارد؛ از این رو نیروهای مسلح یک کشور نیز در جهت بهره‌برداری از قدرت نرم نیازمند ابزاری تخصصی هستند که به نظر می‌رسد بخشی از این ابزار در دیپلماسی دفاعی تحقق پیدا می‌کند. با این حال در گام نخست باید معنا و مفهوم دیپلماسی دفاعی را مشخص نماییم. طبیعتاً از این واژه همانند سایر

مفاهیم تعبیر مختلفی در نزد اندیشمندان وجود دارد به طوریکه گروهی معتقدند این مفهوم به معنای کاربرد دیپلماسی در حوزه دفاعی-امنیتی به منظور بالا بردن سطح تعاملات همکاری جویانه کشورها و جایگزین کردن ثبات به جای تنش است. عده ای دیگر نیز معتقدند دیپلماسی دفاعی، کاربرد سیاست دفاعی در عرصه دیپلماسی به منظور تامین اهداف عالی یک نظام سیاسی است به گونه ای که منافع و اهداف نظام سیاسی با کمک بخش دفاع و بدون کاربرد قدرت سخت، تامین شود (Minaei and et al, 2017: 115-116) از این رو می توان دیپلماسی دفاعی را به منزله کاربرد مسالمت آمیز منابع دفاعی برای دستیابی به برون دادهای مثبت در توسعه روابط دوجانبه و چندجانبه با جهان خارج تلقی کرد (Alidosti Shahraki and Rahmatipour, 2018: 105) که از طریق اقناع و ایجاد حس اعتماد و رضایت مندی در مخاطب به بازدارندگی نرم یک کشور کمک می کند (Pir Mohammadi, 2016: 14-16). به عبارتی دیپلماسی دفاعی به عنوان شاخه ای از دیپلماسی عمومی تلقی می شود که مبتنی بر درک هماهنگی و همگرایی اشکال نظامی و غیرنظامی ارتباطات راهبردی است. اما نکته کلیدی که این شکل از دیپلماسی بر آن پافشاری دارد؛ بیان این حقیقت است که نیروی نظامی نیز می تواند در قدرت نرم پیگیری شود. در واقع دیپلماسی دفاعی با استخراج ارزش های جذابی که در ماهیت قدرت نرم بر آن ها تاکید شده است؛ آن را به بستری برای نظام مند کردن شکل جدیدی از ارتباطات که متکی بر انتقال احساس، باور، فکر و رفتار از مرجع قدرت به دیگران و تولید جاذبه، تبدیل می نماید (Alidosti Shahraki and Rahmatipour, 2018: 120) با این توضیحات می توان دریافت که نظامیان نیز می توانند با کمک ابزار گوناگونی به طور عام و و دیپلماسی دفاعی به طور خاص به توسعه قدرت نرم کشور خود نیز کمک کنند (Asgari, 2010: 71-72).

۴. یافته های پژوهش

پیشتر به این موضوع پرداخته شد که در سیاست های جهانی کاربرد غیرقهری و خوش خیم نظامی نیز می تواند خواستگاه مهمی برای رفتاری زاینده قدرت نرم، به حساب آید (Nye, 2014: 51) از این رو کارکرد نیروهای مسلح فقط محدود به دوران جنگ و دفاع نبوده، بلکه نقش آفرینی موثر آن ها در زمان صلح نیز می تواند به تامین منافع ملی و هدف های نرم یک کشور کمک کند

(Pir Mohammadi, 2016:12) با این حال اگر چه اسناد و یافته‌های علمی اندیشمندان بیانگر این است که نگاه خوشبینی نسبت به ظرفیت نظامی در قدرت نرم وجود ندارد اما این در حالی است که تحولات جهانی خلاف این موضوع را حداقل در عمل نشان می‌دهند به طوریکه با ورود مفهوم قدرت نرم به حوزه سیاست‌گذاری، نیروهای مسلح در اقسام نقاط جهان به ویژه در غرب، مفهوم این شکل از قدرت را همچون ابزار پیگیری آنچه عملیات تسخیر قلوب و اذهان خوانده می‌شود را پذیرفته و عملیاتی کرده‌اند (Parmar and Cox, 2010:243) با این تفاسیر نیروی نظامی یک کشور می‌تواند از مجاری مختلفی در فرآیند قدرت نرم نقش‌آفرینی داشته باشند که در بخش پیش رو نیز به این موضوع پرداخته خواهد شد.

۱-۴. کمک به آموزش نیروی‌های نظامی کشورهای خارجی

از جمله مولفه‌هایی که نای به صورت جزئی در زمینه قدرت نرم اشاره دارد؛ بسط برنامه‌های آموزش نظامی یک کشور است (Nye, 2014:126). در همین چارچوب بخشی از قدرت نرم بریتانیا از دیپلماسی دفاعی و ارتباطاتی مرکز مطالعات دفاعی کالج سلطنتی این کشور، نشأت می‌گیرد. به طوریکه این اندیشکده مطالعاتی به آموزش پرسنل نظامی بیش از ۵۰ کشور جهان می‌پردازد و در همین راستا نیز جایگاه درخوری را در دیپلماسی دفاعی بریتانیا کسب کرده است (Dehghani Firoozabadi and Zolfaghari, 2014:93). اما بحث آموزشی نیروهای مسلح در بین کشورها هم می‌تواند از یک سو بر مبنای همکاری (رفتار خیرخواهانه) و الزام نیازهای فنی - آموزشی بین بازیگران باشد و گاهی نیز شهرت و توانمندی نیروهای مسلح یک کشور موجب می‌شود که سایر کشورها خواهان همکاری از بعد آموزشی با کشور مزبور شوند. به عبارت دیگر یک ارتش نیز با سامان شایسته خود می‌تواند منشأ گیرایی باشد (Nye, 2014:126). در همین راستا می‌توان به عملیات کماندویی موفقیت‌آمیز اسرائیل در سال ۱۹۷۶ و در کشور اوگاندا اشاره داشت؛ به طوریکه بعد از انجام عملیات مزبور، نیروهای مسلح اسرائیل موقعیتی بدست آوردند تا کشورهای دیگر برای تربیت نیروهای ضدتروریست خود از اسرائیل یاری جویند (Russett and Starr, 2002:226).

۲-۴. مشارکت در اعزام نیروهای حافظ صلح در مناطق تحت درگیری و منازعه

از جمله ظرفیت‌های جذابیت با رویکرد بهره‌برداری از مولفه‌های نظامی، شرکت در عملیات صلح بانی سازمان ملل متحد می‌باشد (Alvand and Asgarkhani, 2014: 19). در همین چارچوب یافته‌های علمی اندیشمندان حاکی از این دارد که یکی از انگیزه‌های اصلی درگیر شدن کشورهای پیشرفته صنعتی در عملیات صلح بانی سازمان ملل، پرورش تصویر آن‌ها به عنوان یک عضو مسئول، صلح دوست و سخاوتمندانه به جامعه جهانی است چرا که از این طریق، قدرت نرم آن‌ها تقویت می‌شود (Vuving, 2009: 14). بر همین اساس امروزه بخشی زیادی از کشورها سعی دارند با مشارکت فعال در حوزه صلح بانی به تقویت پرستیژ نیروهای مسلح خود کمک نمایند. با این حال باید در نظر داشت جهت بهره‌وری مناسب در اعمال قدرت نرم، باید در کنار رهیافت عملی، از حیث رسانه‌ای نیز فعال بود. به طور مثال وزارت دفاع ایالات متحده از سال ۲۰۰۳ "نقشه راه دیپلماسی عمومی" را منتشر کرده است که مشتمل بر مسیری است که وزارت دفاع در دیپلماسی عمومی و سایر عملیات‌ها، اطلاع‌رسانی گسترده و مناسبی را داشته باشد (Epstein, 2008: 126). بنابراین تمام اقدامات و فعالیت‌های برون‌مرزی نیروهای مسلح یک کشور در کانون توجه رسانه‌های بین‌المللی قرار داد. لذا گاهی ممکن است یک اقدام نادرست از سوی نیروهای مسلح یک کشور، نه تنها اعتبار و شهرت بین‌المللی آن را تضعیف نماید؛ بلکه باعث رنگ باختن قدرت نرم آن کشور گردد (Nye, 2014: 126). به طور مثال افشا صحنه‌های سوء رفتار با زندانیان در زندان ابوغریب در سال ۲۰۰۴ برای ارتش ایالات متحده و یا مرگ بهاموسی در بازداشتگاه ارتش انگلیس در سال ۲۰۰۳، ادعاهای آمریکا و انگلیس دایر بر اینکه "نیروی طرفدار خیر در جهان" هستند را در اذهان بین‌المللی با تردید مواجه کرد (Parmar and Cox, 2010: 259).

۳-۴. کمک به حفظ امنیت بین‌الملل در چارچوب چندجانبه‌گرایی

راهبرد موفق در قدرت نرم از شناسایی و پیگیری منافع مشترک با سایر بازیگران آغاز می‌شود (Parmar and Cox, 2010: 286) در همین راستا می‌توان به چندجانبه‌گرایی در مسائل دفاعی-امنیتی برای حل مشکلات بین‌المللی و برخورد با چالش‌های نشأت گرفته از هرج و مرج

مرج‌های واقعی یا صوری اشاره کرد که در آن، دیپلماسی دفاعی نقش راهبردی را ایفا می‌کند. به طوریکه این امر عموماً از طریق مجموعه‌های از مذاکرات پیچیده در سطوح مقامات ارشد نظامی تحقق پیدا می‌کند که سعی می‌کنند روابط نهادینه و الگوهای تعاملی بین بازیگران را برای مقابله با تهدیدات مشترک سازماندهی کنند (Alidosti Shahraki and Rahmatipour, 2018: 121-122). برای مصداق در شرایط فعلی یکی از این تهدیدات مشترک بین‌المللی، پدیده دزدی دریایی محسوب می‌شود که ضمن اختلال در حمل و نقل دریانوردی و ایجاد تهدیدات مخاطره آمیز در کریدورهای استراتژیک، موجب تهدید منافع ملی هر یک از دولت-ملت‌های نظام بین‌الملل شده است. در همین راستا نیروی دریایی آمریکا سندی را تحت عنوان استراتژی جمعی قدرت دریایی در قرن بیست و یکم منتشر کرده است که نگاه آن متمرکز بر نقش نیروی دریایی در مشارکت با کشورهای دیگر برای پاسداشت آزادی دریاها و برقراری ترتیبات جمعی، در مسیر اعتمادسازی مشترک است (Nye, 2014: 79). با این اوصاف ایجاد یگان‌های مشترک نظامی برای رفع تهدید دزدی دریایی و سایر تهدیدات مشترک در چارچوب دیپلماسی دفاعی، می‌تواند به الگویی از راهبرد صلح‌آمیز همکاری‌های نظامی تبدیل شود و ضمن اینکه به ایجاد تصویر خیرخواهانه از نیروهای مسلح‌های یک کشور در افکار داخلی و جهانی نیز کمک خواهد کرد.

۴-۴. برگزاری یا حضور موثر در آخرین نمایشگاه‌های تجهیزات نظامی

از دیگر شیوه‌هایی که می‌تواند اقتدار نظامی یک کشور را به صورت صلح‌آمیز و خوش‌خیم در معرض دید مخاطبان داخلی و بین‌المللی قرار دهد؛ برگزاری و یا حضور موثر در نمایشگاه تجهیزات و دستاوردهای نظامی است. در حقیقت نمایشگاه تجهیزات نظامی به عنوان یک رویداد بین‌المللی این فرصت را برای شرکت‌کنندگان فراهم می‌سازد که با عرضه و نمایش بروزترین تجهیزات نظامی، اعتبار و توانایی یک کشور را در مقابل دیگران محک بزنند. بدیهی است هر اندازه تکنولوژی بکار رفته و کارایی تجهیزات نظامی مورد نظر پیشرفته‌تر باشد؛ اعتبار و شهرت آن کشور نیز در نزد افکار بین‌المللی به ویژه نخبگان سیاسی و نظامی بیشتر خواهد شد. در همین چارچوب می‌توان به نمایشگاه تجهیزات نظامی-فنی روسیه تحت عنوان (آرمی) اشاره داشت که هر ساله با حمایت و سازماندهی وزارت دفاع این کشور، تجهیزات نظامی روسیه را به گونه‌ای

پویا و جالب به نمایش می‌گذارد. در همین راستا نیز پوتین اذعان داشته که نمایشگاه نظامی-فنی آرمی توان بالقوه روسیه در تولید تسلیحات نظامی و مهارت طراحان و مهندسين و کارگران در صنایع نظامی روسیه را به خوبی به جهانیان نشان خواهد داد (Mashreq News, 2018A). از طرف دیگر برگزاری نمایشگاه‌های تجهیزات نظامی به تناسب پتانسیل آن، این فرصت را به کشور برگزارکننده می‌دهد که خود را به عنوان محور تعاملات نظامی در سطح منطقه و حتی جهان معرفی نماید. به طور مصداق نتایج و برآوردها از نمایشگاه تجهیزات نظامی روسیه در سال ۲۰۱۸، حاکی از این بوده است که این نمایشگاه، موفق به جذب مخاطبان خارجی، غرفه‌داران و همچنین نمایندگان مختلفی از سراسر دنیا شده است (Asr Iran News Analytical Website, 2019). به طوریکه حدود ۷۰ کشور در چهارمین نمایشگاه صنایع دفاعی روسیه در غالب هیأت‌های مختلف حضور داشته و ۲۴ کشور نیز از غرفه ارائه محصولات برخوردار بوده‌اند (Mashreq News, 2018B) با این حال موضوع پتانسیل همکاری صلح‌آمیز نظامی تنها محدود به کشور برگزارکننده نمایشگاه نمی‌شود، بلکه سایر کشورهای حضور یافته نیز مبتنی بر اینکه به صورت یک «بازدیدکننده صرف» تا یک «شرکت‌کننده فعال» حضور یافته باشند؛ در کنار فرصت تجاری‌سازی محصولات نظامی، از شانس گسترش تعاملات نظامی صلح‌آمیز با سایر کشورها نیز برخوردارند چرا که عمدتاً در لابه لای برنامه‌های نمایشگاه‌ها، سمینارهای علمی و هم‌اندیشی تخصصی برای شرکت‌کنندگان نیز در نظر گرفته می‌شود (Mashreq News, 2018B).

۵-۴. کمک‌های فنی به ملت‌های درگیر در بحران‌های طبیعی و انسانی

نای اظهار می‌کند که توانایی نرم نیروهای مسلح در راستای احداث راه‌ها، درمانگاه‌ها و مدارس برای غیرنظامیان می‌تواند جایگزین رفتار تهاجمی نیروهای مسلح شود (Nye, 2014: 66). از این رو بخشی از قدرت نرم نیروهای نظامی یک کشور می‌تواند از طریق خدمت‌رسانی به صورت کمک‌های فنی اعم از (مخابرات، مهندسی، آموزش و پرورش، بهداشت و درمان و...) ظهور پیدا کند. در همین رابطه سازمانی در ارتش آمریکا تحت عنوان واحد مدنی اختصاص پیدا کرده که به نظر می‌رسد نقش‌های مهم وزارت دفاع این کشور را در بیش از ۵۰۰ واحد شغلی، از جمله امنیت سایبری، مهندسی، پزشکی، مدیریت و.. پیگیری می‌کند. نمونه اقدامات انجام شده توسط

این واحد شامل عملیات امدادی ارائه شده توسط (نیروی دریایی ایالات متحده) پس از سونامی ۲۰۰۴ در اندونزی و سایر کشورهای آسیب دیده (Vuving, 2009:14) و همچنین کمک‌های مخابراتی نیروهای مسلح این کشور پس از بحران کوزوو، در زمینه برقراری ارتباطات اینترنتی در مرکز آوارگان کوزویی می‌باشد. به طوریکه خانواده‌هایی که از یکدیگر دور افتاده بودند؛ قادر شدند با همکاری و کمک ارتش آمریکا با یکدیگر تماس برقرار کنند (Iran Technology Analysts Network, 2011:46). به نظر می‌رسد این اقدامات به ایجاد چهره‌ای مثبت از نیروهای مسلح آمریکا و متعاقباً بهبود تصویر ایالات متحده به عنوان یک کشور خیرخواه در مقطع زمانی مذکور تاثیرگذار بوده است (Vuving, 2009:14). اقدامات دیگر از جمله امدادسانی به مردم زلزله‌زده هائیتی توسط ارتش‌های ایالات متحده، چین و برزیل در سال ۲۰۱۰ نیز در همین چارچوب قابل تفسیر است (Nye, 2014:126) با این حال عرصه بازیگری قدرت نرم نیروهای مسلح یک کشور تنها به صحنه‌های بین‌الملل محدود نمی‌شود. به طوریکه می‌توان از این ظرفیت در بحران‌های داخلی نیز بهره برد. برای مثال می‌توان به عملکرد نیروهای مسلح هند اشاره داشت. تا جایی که ارتش این کشور همواره سعی داشته با اعمال قدرت نرم در مناطق منازعه خیز نظیر جامو و کشمیر بر اذهان مردمی تسلط یابد تا از ایجاد منازعات تعصبی جلوگیری کند. در حقیقت ارتش هند در چارچوب عملیات‌های سازندگی سد باوانا در جامو و کشمیر و دیگر عملیات‌هایی زیرساختی در مناطق مذکور و ایجاد کمپ‌هایی برای اسکان پناهندگان و کمک‌های دارویی برای مردمان این مناطق نقش فعالی را ایفا کرده است (Aghaei and Hosseyni, 2012:218). با این حال در زمینه این اقدامات باید توجه داشت که اگر اینگونه حرکات و کمک‌های نیروهای مسلح، از دید دریافت‌کنندگان سودجویانه و ریاکارانه قلمداد شود و یا به طور کلی کمک‌ها با اهداف پشت پرده به جای کل جمعیت، تنها به اقلیت اندک اختصاص داده شود عملاً چیزی جز واکنش‌های منفی را بر نمی‌انگیزد (Nye, 2014:79).

۶-۴. حفظ و ارتقا روابط نظامی صلح‌آمیز با کشورهای نظام بین‌الملل

نای به همکاری میان ارتش‌ها نیز به چشم یک فاکتور موثر نگاه می‌کند که می‌تواند قدرت نرم کشورها را تقویت کند (Nye, 2014:126) در همین راستا باید اذعان داشت که کشورهای معدودی

وجود دارند که برای نشان دادن صلح و دوستی با کشورهای همجوار خود، تعاملات مربوط به اعزام وابستگان نظامی را به مرحله اجرا می‌گذارند. در حقیقت پس از آنکه روابط مابین دو کشور به حیث اقتصادی، سیاسی و امنیتی به مرحله بالایی ارتقا یافته باشد، سران کشورها با یکدیگر بحث تعاملات نظامی را مطرح می‌نمایند که از آن به عنوان مصداقی از دیپلماسی دفاعی نیز یاد می‌شود. اما به طور کلی در این سطح دیپلماسی، اهداف کلان وزارت خارجه، وزارت دفاع به وسیله وابستگان نظامی یک کشور در دستور کار قرار می‌گیرند. بر این اساس، زمینه‌چینی برگزاری رزمایش‌های مشترک، بسترسازی تبادل دانشجوی نظامی، انتقال تجارب در زمینه مقابله با اقدامات تروریستی و خرابکارانه بخشی از اموری است که توسط یک وابسته نظامی در خارج از کشور به نمایندگی از دولت عامل ساماندهی می‌شود (Mashreq News, 2016). با این تفاسیر اعزام و تبادل وابسته نظامی با کشورهای هدف از یک سو برآیند عمق روابط حسنه است و از طرفی دیگر مصداقی از استفاده صلح‌آمیز از نیروهای مسلح یک کشور است که می‌تواند در تقویت قدرت نرم یک کشور نیز موثر باشد. در همین چارچوب باید عنوان داشت که در حال حاضر سیستم اعزام وابستگان نظامی ایالات متحده بزرگ‌ترین شبکه دیپلماسی دفاعی در جهان محسوب می‌شود به طوریکه بیش از صد وابسته نظامی ایالات متحده در ۱۳۵ کشور مشغول فعالیت می‌باشند (Geneva Centre for Security Sector Governance, 2007).

۴-۷. همکاری‌های علمی - صلح‌آمیز نظامی

از دیگر شیوه‌هایی که می‌تواند موجب تعاملات نظامی یک کشور به سبک صلح‌آمیز با سایر کشورها گردد؛ همکاری‌های علمی نظامی در بخش دانش پزشکی است. در همین چارچوب می‌توان به کمیته بین‌المللی طب نظامی (ICMM) اشاره داشت. در حقیقت این کمیته یک سازمان بین‌المللی و بین‌دولتی است که با هدف همکاری‌های نزدیک‌تر بین بخش‌های بهداشت و درمان نیروهای مسلح در سراسر جهان، تشکیل شده است (Borna News Agency, 2018). و هر چند سال یک بار نیز با میزبانی یکی از کشورهای عضو کنفرانس و نشست علمی را برگزار می‌کند. با این اوصاف میزبانی و یا شرکت در این گونه کنگره‌ها می‌تواند از زوایای مختلفی در قدرت نرم نیروهای مسلح یک کشور تاثیرگذار باشد. به طور مصداق، حضور در این گونه سمینارهای

علمی از یک سو موجب ارتقاء دانش پزشکی-نظامی یک کشور می شود و از سوی دیگر موجب خلق تصویری از کشور شرکت کننده به عنوان حامی پیشبرد عملیات بشردوستانه در زمینه‌ی پزشکی-نظامی در سطح جهان می شود. اما کشور میزبان این گونه همایش‌های علمی نیز می تواند از یک سو با برپایی نمایشگاه تجهیزات پزشکی- نظامی و عرضه آخرین دستاوردهای علمی، اعتبار و شهرت علمی خود را در حوزه پزشکی در معرض دید مخاطبان داخلی و بین‌المللی قرار دهد؛ ضمن اینکه این گونه همایش‌ها، این فرصت بالقوه را برای کشور میزبان فراهم می کند که در کنار برنامه‌های رسمی تدارک دیده شده، فرهنگ بومی کشور را در جهت آشنایی شرکت کنندگان خارجی در قالب نمایشگاه‌های فرهنگی به معرض دید مخاطبان قرار دهد.

۸-۴. میزبانی از مسابقات بین‌المللی ارتش‌های جهان

چگونگی دستیابی به صلح، حفظ و اعتلای آن، یکی از مهم‌ترین و کلیدی‌ترین موضوعاتی است که همواره مورد توجه دانش پژوهان قرار داشته است. در همین راستا یکی از شیوه‌هایی که می تواند از بعد نظامی و در راستای قدرت نرم نقش آفرینی داشته باشد؛ میزبانی از مسابقات بین‌المللی ارتش‌های جهان می باشد چرا که ورزش فعالیتی فرامرزی است و زبانی واحد دارد. ورزشکاران و تیم‌های ورزشی ساده‌تر از هر گروه اجتماعی دیگر می توانند بین کشورهای مختلف تردد داشته باشند و در نزدیک ساختن فرهنگ‌ها و افکار به یکدیگر نقش ایفا کنند؛ به عبارت دیگر ورزش رویدادی است که می تواند این فرهنگ را اشاعه دهد که چگونه می توان بدون جنگ و خونریزی به پیروزی و افتخار دست یافت؛ نژادپرستی و تنفر از دیگران (حتی مردمانی که با آن‌ها خصومت تاریخی وجود داشته باشد) را کنار گذاشت و تساهل و همکاری و دوستی را سرلوحه خود قرار داد. از این رو میزبانی از رویدادهای بزرگ ورزشی همچون سیزم به شرط مدیریت درست، به اشاعه تصویر صلح‌آمیز از کشور میزبان در نزد افکار عمومی و نخبگان کمک می کند. با این حال میزبانی از این نوع مسابقات تنها به این دستاورد محسوب نمی شود؛ بلکه فرصتی برای کشوری مجری فراهم می سازد که در کنار برگزاری، از سایر ظرفیت‌های جذاب کشور خود در قدرت نرم نیز بهره‌برداری نمایند. به طور مصداق، روسیه در آخرین مقطع از

مسابقات بین‌المللی آرمی، جشنواره فرهنگی را به نام خانه دوستی و در راستای معرفی فرهنگ کشورها برای نظامیان ترتیب داده بود (Hamshahri Online News, 2019).

۹-۴. راه‌اندازی رقابت‌های صلح‌آمیز در بین نیروهای مسلح جهان

به طور کلی هر سیاست و اقدامی که موجب شود؛ نیروهای مسلح‌های یکایک کشورهای جهان برخلاف یک شیوه خصمانه در چارچوب یک فرآیند صلح‌آمیز گرد هم جمع شوند و به رقابت بپردازند؛ می‌تواند پیامدهای گوناگونی را با محوریت قدرت نرم در پی داشته باشد. در همین راستا، ابتکار طراحی مسابقات نظامی از سوی یک کشور می‌تواند پیرو اعمال قدرت نرم با محوریت نیروی نظامی تبیین شود. در همین زمینه امروزه در کنار مسابقات سنتی سیزم، چندی است که به ابتکار روسیه، مسابقات بین‌المللی در اندازه کوچکتر و شیوه‌ای متفاوت تحت عنوان "آرمی" راه‌اندازی شده است. در این رقابت‌ها برخلاف سیزم که نظامیان در مسابقات ورزشی با هم رقابت می‌کنند، آزمون بین تانک‌ها، توپ‌ها، خدمه توپخانه و سایر حوزه‌هایی است که مهمات واقعی در آن بکار برده می‌شود. ضمن اینکه مسابقات سیزم در دو بخش تابستانی و زمستانی و هر ۴ سال یک بار برگزار می‌شود. اما این رقابت‌ها از سال ۲۰۱۵ و به صورت سالانه برگزار می‌شود. با این حال طراحی و اجرای این مسابقات می‌تواند اهداف مختلفی را برای میزبان در پی داشته باشد. به طور مصداق، یکی از اهداف آشکار تدارک این گونه تورنمنت‌ها، تصویرسازی ذهنی از کشور مبتکر به عنوان محور همکاری و تعاملات بین ارتش‌های جهان می‌باشد. در همین چارچوب ولادیمیر پوتین در پیام خود به مناسب آغاز پنجمین دوره مسابقات آرمی در روسیه اذعان می‌کند که: من مطمئن هستم که این رقابت‌ها به توسعه همکاری و ارتقاء خدمات نظامی بین نیروهای مسلح جهان کمک خواهد کرد (Sputting News, 2018).

۱۰-۴. حضور و کسب افتخارات در مسابقات بین‌المللی ارتش‌های جهان

نای معتقد است که برخورداری از یک ارتش کارآمد در صورت اعمال راهبردهای مدبرانه؛ استعداد تبدیل به قدرت نرم را دارد (Nye, 2014: 142). در همین راستا یکی از شیوه‌هایی که می‌تواند قدرت و شکوه ارتش یک کشور را به شیوه‌های صلح‌آمیز در معرض دید مخاطبین قرار

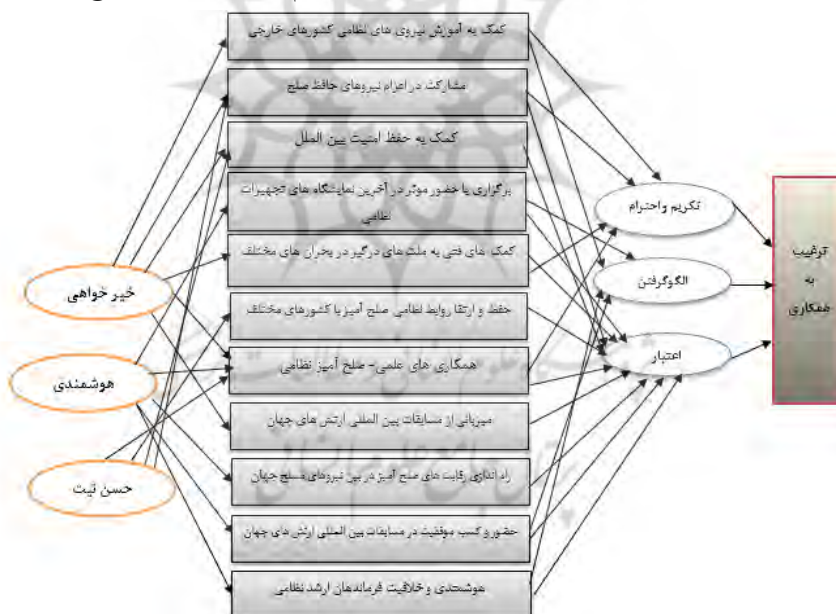
دهد؛ شرکت و کسب افتخارات در مسابقات بین‌المللی ارتش‌های جهان می‌باشد. همان طور که پیشتر نیز اشاره شد؛ امروزه دور ویداد بزرگ بین‌المللی برای ارتش‌های جهان وجود دارد؛ نخست مسابقات سیزم می‌باشد که فرم ابتدایی آن از سال ۱۹۴۸ شروع شده و دوم، مسابقات آرمی (ARMY) است. در همین راستا هر یک از کشورهای شرکت‌کننده می‌توانند با کسب موفقیت و پیروزی در آیت‌های گوناگون، توانمندی نیروهای مسلح خود را به شیوه صلح‌آمیز در اذهان نخبگان نظامی و افکار عامه حک نمایند و تحسین آن‌ها را برانگیزند. با این حال پیامدهای موفقیت نیروهای مسلح یک کشور تنها به مورد مذکور محدود نمی‌شود بلکه ممکن است نخبگان نظامی جهان، برای آماده‌سازی نیروهای مسلح خود، الگوگیری و تقلید از سیاست‌های نظامی کشور موفق را در دستور کار قرار دهند. با این تفاسیر در یک نگاه کلی بخشی از دستاوردهایی که می‌تواند از طریق شرکت در این گونه مسابقات برای ارتش یک کشور در پی داشته باشد شامل: ارتقای سطح توان و آمادگی رزمی نیروهای مسلح یک کشور از طریق بهره‌مندی از تجربیات و آموزه‌های حوزه آموزش در سایر کشورها، توسعه دیپلماسی دفاعی با کشور میزبان و سایر شرکت‌کنندگان در مسابقات از طریق رایزنی و تعاملات دوستانه در هنگام برگزاری سمینارها، نشست‌ها و مسابقات نظامی و استفاده از ظرفیت‌های درون‌سازمانی به منظور ارتقای آمادگی جسمانی در حوزه عملیاتی و.. می‌باشد (Hamshahri Online News, 2019).

۱۱-۴. هوشمندی و خلاقیت فرماندهان نظامی

سال‌ها پیش کلازویتس به اهمیت و نقش هوش، زیرکی، قوه تعقل و شجاعت فرماندهان در قدرت تاکید داشته است (Torabi, 2010: 53) عناصری که نماد جذابیت در قدرت نرم محسوب می‌شوند و می‌توانند از بستر ظرفیت نظامی در قدرت نرم نیز نقش‌آفرینی داشته باشند. اما همیشه هوش و ذکاوت فرماندهی‌های نظامی به عرصه‌های جنگ محدود نمی‌شود. بلکه این افراد می‌توانند در شرایط تنش، صلح، مناقشه و.. به یاری دیپلماسی شتافته و در جهت آرامش و ثبات یک منطقه تلاش نمایند. در همین راستا می‌توان به تلاش‌های مکرر ژنرال قمر جاوید باجوا، فرمانده ارتش پاکستان برای ایفای نقش میانجگری میان ایران و کشورهای کرانه جنوبی خلیج فارس اشاره داشت. وی دیپلماسی دفاعی را به ملاقات‌های تبلیغاتی ترجیح داد و در جهت

اهداف خود سفرهای متعددی را از عربستان، امارات، قطر و ایران داشت (Entekhab News, 2019). این ژنرال با ذکاوت خاصی، تلاش کرد که در مناقشه بین تهران و ریاض، نقش فعال و پویایی را ایفا نماید. بدیهی است که طرح دیپلماسی دفاعی فرمانده ارتش پاکستان در این مناقشه، نخست با هدف بهبود محیط امنیتی این کشور برنامه‌ریزی شده بود. اما ژنرال قمر جاوید به جای حمایت از دولت عربستان یا ایران با قرار دادن خود به عنوان یک میانجی، سعی کرد ضمن افزودن به موقعیت دیپلماتیک پاکستان، تصویری صلح‌آمیز و فعال را از ارتش پاکستان در افکار عمومی منطقه و جهان مخابره نماید. دیپلماسی و عملکرد قمر جاوید به اندازه در منطقه جنوب غرب آسیا اثر گذار بود که مجله معروف فوربس وی را رده ۶۸، قدرتمندترین رهبران جهان قرار داده است (Forbes Media, 2018).

شکل (۴): نمودار فرآیند ترجمه جذابیت قدرت نرم توسط نیروهای مسلح

۵. تجزیه و تحلیل و نتیجه گیری

قدرت نرم از جمله مفاهیمی است که به همت نای به دایره واژگان ادبیات روابط بین الملل و ژئوپلیتیک افزوده شده و نه تنها در بخش تحقیقات علمی، نگرش جدیدی را برای پژوهشگران

ترسیم کرده است بلکه در حوزه عملیاتی نیز به تنوع روش‌های دستیابی به منافع ملی توسط رهبران نیز افزوده است. البته نای در کنار طرح قدرت نرم، واژه جدیدی را با عنوان قدرت سخت نیز معرفی می‌نماید. او در این رابطه می‌افزاید که از حیث هستی‌شناسی، قدرت نرم در کنار قدرت سخت از اقسام قدرت رفتاری قلمداد می‌شوند ولی با این جود هر یک از این اشکال قدرت از منابع و رفتار متفاوتی ظهور پیدا می‌کنند به طوری که قدرت سخت مبتنی بر اجبار، زور و متاثر از قوای نظامی و مشوق‌های اقتصادی است و قدرت نرم نیز مبتنی بر مقبولیت، اقناع و متاثر از جذابیت‌های فرهنگی، ارزش‌های سیاسی و سیاست خارجی است. در واقع نای ماهیت متفاوت میان قدرت سخت و نرم با در نظر گرفتن همزمان سرشت رفتار کنشگر و ملموس بودن منابع مشخص می‌کند که این امر نیز بر آشفتگی و ابهام از ماهیت قدرت نرم افزوده است. به طوری که علی‌رغم گذشت سه دهه، اندیشمندان هنوز به دیدگاه مشترک در زمینه ماهیت قدرت نرم دست نیافته‌اند. بر همین اساس تاکنون، چهار ماهیت متمایز برای این مفهوم توسط صاحب‌نظران ترسیم شده است به طوری که گروهی بر ماهیت منبع محور قدرت نرم تاکید می‌کنند. عده‌ای دیگر بر ماهیت رفتاری قدرت نرم پافشاری دارند؛ جمعی دیگر بر ماهیت ابزاری این قدرت تاکید دارند و تعدادی دیگر بر تلفیق منابع و رفتار در ماهیت قدرت نرم اصرار می‌ورزند. این در حالی است که به نظر می‌رسد در قدرت نرم، جذابیت اصل اساسی است در واقع سرنخ‌هایی که نای از ماهیت قدرت نرم ترسیم می‌کند و در کنار کلید واژگان مشترک از تعاریف قدرت نرم، ما را به سمتی سوق می‌دهند که قدرت نرم متاثر از جذابیت است. از طرف دیگر شواهد و مستندات علمی نیز ادعا را تقویت می‌بخشند که در قدرت نرم آنچه اهمیت محوری دارد توان جذب و اقناع طرف مقابل ناشی از جذابیت است؛ به نحوی که مفعول با رضایت مطابق خواست اعمال‌کننده قدرت، رفتار کند. از این رو اگر در یک برداشت کلی، قدرت نرم در سطح دولت-ملت‌ها به عنوان فرآیندی تعریف شود که در آن محرک‌ها(منابع مادی و معنوی جذاب یک کشور یا رفتار مطلوب آن) در قالب ابزار مسالمت‌آمیز ارتباطی(انواع و اشکال دیپلماسی) روی افکار مردم(نخبگان و عامه) تاثیر گذاشته و موجب آثار، حرکات و رفتار و... در راستای تغییر ذهنیت و رفتار جامعه هدف، نسبت به کشور اعمال‌کننده می‌شوند. یکی از

ظرفیت‌های فعلی که می‌تواند متکی بر جذابیت در قدرت نرم دولت-ملت‌ها ایفای نقش نماید، توان نظامی است. به همین منظور این پژوهش مبتنی بر جایگاه قدرت نظامی در برآیند قدرت ملی یک کشور و نقش پررنگ قدرت نرم در سیاست‌گذاری داخلی و خارجی درصدد بود که به شیوه توصیفی-تحلیلی به این موضوع بپردازد که قوای نظامی یک کشور چگونه می‌توانند در قدرت نرم ایفای نقش نمایند. در همین راستا یافته‌های پژوهش حاکی از این دارد که توان نظامی یک کشور می‌تواند از طریق اقداماتی چون: کمک به آموزش نیروهای نظامی کشورهای خارجی، مشارکت در اعزام نیروهای حافظ صلح در مناطق تحت درگیری و منازعه، کمک به حفظ امنیت بین‌الملل در چارچوب چندجانبه‌گرایی، برگزاری یا حضور موثر در آخرین نمایشگاه‌های تجهیزات نظامی، کمک‌های فنی به ملت‌های درگیر در بحران‌های طبیعی و انسانی، حفظ و ارتقا روابط نظامی صلح‌آمیز با کشورهای نظام بین‌الملل، همکاری‌های علمی-صلح‌آمیز نظامی، میزبانی از مسابقات بین‌المللی ارتش‌های جهان، راه‌اندازی رقابت‌های صلح‌آمیز در بین نیروهای مسلح جهان، حضور و کسب افتخارات در مسابقات بین‌المللی ارتش‌های جهان، هوشمندی و خلاقیت فرماندهان نظامی و.. نقش فعالی را در قدرت نرم ایفا نماید. اما با این وجود نکته‌ای که نباید در این زمینه به سادگی از کنار آن گذشت؛ نقش ابزار قدرت نرم در بهره‌وری این شیوه قدرت می‌باشند. به عبارت دقیق‌تر محرک‌های جذاب به طور عام و نیروهای مسلح یک کشور به طور خاص در جهت بهره‌برداری در قدرت نرم نیازمند ابزار متناسب با ماهیت خود هستند و به نظر می‌رسد دیپلماسی دفاعی مظروف این نیاز در تحقق سیاست‌های دفاعی و نظامی یک کشور می‌باشد. در واقع یک نیروی نظامی جذاب به کمک دیپلماسی دفاعی و به شرط تبعیت از هستی‌شناسی قدرت نرم، می‌تواند به عنصری موثر در سازوکار اعمال قدرت نرم تبدیل شود.

۶. قدرتدانی

این مقاله مستخرج از رساله دکتری جغرافیای سیاسی در دانشگاه فردوسی مشهد می‌باشد و نگارندگان از معاونت محترم پژوهشی دانشگاه فردوسی مشهد به خاطر فراهم آوردن زمینه انجام پژوهش و حمایت‌های مادی و معنوی قدرتدانی می‌نمایند.

References

1. Nye, J. (2007). The benefits of soft power, Translate to Persian: Naser Baligh, *Basij Studies Quarterly*, 10(36), 107-115. **[In Persian]**
2. Nye, J. (2008A). *Soft Power : The Means to Success in World Politics*, Translate to Persian: seyed Mohsen Rouhani & Mahdi Zolfaghari, Tehran: Imam Sadiq University Press. **[In Persian]**
3. Nye, J. (2008B). *Power in the Global information Age: From Realism to Globalization*, Translation: Saeed Mir Torabi, Tehran: Research Institute for Strategic Studies. **[In Persian]**
4. Nye, J. (2014). *The future of power*, Translate to Persian: Ahmad Azizi, Tehran: Ney publications. **[In Persian]**
5. Naeini, A.M. (2012). *Principles and foundations of soft war*, Tehran: Saqi Publishing. **[In Persian]**
6. Parmar, I; Cox, M. (2010). *Soft Power and US Foreign Policy, Theoretical, historical and contemporary perspectives*, Translate to Persian: Alireza Tayyeb. Tehran: Strategic Studies Research Institute Press. **[In Persian]**
7. Esmaili, M. (2017). *Homegrown Pattern on Soft Power of the Islamic Republic of Iran, A model for empowering regional actors*. Tehran: Mokhtab Publishing. **[In Persian]**
8. Afzali, R; Zaki, Y; Dashti, M.H. (2018). Components of the soft power of the Islamic Republic of Iran and its capacities in the international arena from the perspective of experts, *Quarterly Journal of Political Studies of the Islamic World*, 8(2), 121-142. **[In Persian]**
9. Asgari, M. (2010). A Critical Approach to Soft Power Theory, *Defense Strategy Quarterly*, 8(28), 61-86. **[In Persian]**
10. Alhoyi Nazari, H; Mohammadi, A. (2015). Analysis of the Dimensions of the Principle of Goodwill in International Law in the Light of Judicial Procedure, *International Law Review*, 32(53), 99-126. **[In Persian]**
11. Dehghani Firoozabadi, S.J; Zolfaghari, M. (2014). British Soft Power Analysis, *Two Quarterly of Soft Power Studies*, 4(11), 79-106. **[In Persian]**
12. Mousavi Jashni, S.Al-S. (2014). Analytical Pattern of Soft Power of the Islamic Republic of Iran in the Islamic World, *Quarterly of Political Thought in Islam*, 1(1), 157-190. **[In Persian]**
13. Qanbarloo, A. (2011). Soft Power Patterns in the Middle East, *Quarterly of Soft Power Studies*, 1(1), 7-36. **[In Persian]**
14. Rahmani, M. (2015). Public Diplomacy and Foreign Policy, *Quarterly of Strategic Studies of Globalization*, 6(15), 63-89. **[In Persian]**
15. Russett, B; Starr, H. (2002). *World Politics: The Menu for Choice*, Translate to Persian: Ali Omid, Tehran: Ministry of Foreign Affairs Printing and Publishing Center. **[In Persian]**

16. Farhadi, M; Moradian, M. (2008). Understanding Soft Power; (Looking at the Islamic Republic of Iran), Proceedings of the National Conference on Basij and Soft Power, Tehran: Imam Sadegh University Press. **[In Persian]**
17. Mousavi Zare, S.J. (2020). Evaluation of effective variables on soft power and Design of countries soft power measurement model, doctoral dissertation(In the process of compiling), Ferdowsi University of Mashhad. **[In Persian]**
18. Mousavi Zare, s.J; Zarghani, S. H; Amir Fakhrian, M. (2020). Survey and Analyze the Nature of soft power at the state-nation level,The scientific research paper,(In the process of compiling). **[In Persian]**
19. Epstein, S; Mages, L. (2008). Public Diplomacy: A Review of Past Recommendations, Translation: Deputy Director of Research, Faculty and Research Institute of Information and Security, Tehran: Faculty and Research Institute of Information and Security. **[In Persian]**
20. Mirzaei, M. (2015). Soft Power and Its Sources in the Mirror of Quranic Verses, Journal of Quranic Teachings, Razavi University of Islamic Sciences, 14(21), 55-78. **[In Persian]**
21. Pir Mohammadi, S. (2016). Indicators of soft power of defense diplomacy of the Islamic Republic of Iran, Journal of Defense Policy, 24(95), 9-34. **[In Persian]**
22. Alidosti Shahraki, G; Rahmatipour, L. (2018). The Relationship between Defense Diplomacy and Foreign Policy (A Theoretical Approach and a Policymaking Mechanism), The Journal of Defense Policy, 26(102), 105-138. **[In Persian]**
23. Minaei, H; Hajiani, E; Dehghan, H; Jafarzadehpour, F. (2017). Evaluation of the Strategy of the Defense Diplomacy of the Islamic Republic of Iran in the Current Situation, Rahbord Quarterly, 26(83), 109-130. **[In Persian]**
24. Alvand, M.S; Asgar Khani, A.M. (2014). Soft power functions in China's foreign policy, Iranian Research Letter of International Politics, 3(1), 1-25. **[In Persian]**
25. Iran Technology Analysts Network. (2011). Conceptual survey Diplomacy of Science and Technology and Outlining the status quo in Iran, Tehran: vice-presidency For Science and Technology. **[In Persian]**
26. Aghaei, S.D; Hosseyni, M. (2012). Prospect of India's soft power: opportunities and challenges, Strategic Studies Quarterly, 15(4), 199-228. **[In Persian]**
27. Torabi, T. (2010). Contradictory approaches to soft warfare in the strategic action of the great powers, Scientific Journal of Security Horizons, 3(7), 37-70. **[In Persian]**
28. Kazemi, A. (2011). Social Justice in the Domestic Policy of the Islamic State from the Perspective of the Holy Quran, Farhang-e-Pajuhesh Magazine, 4(10), 1-29. **[In Persian]**

29. Hamshahri Online News. (2019). Details of the international games of the armies of the world, retrieved on August 4, 2019, news code: 450404, Available through: <https://www.hamshahrionline.ir/news/450404/>. **[In Persian]**
30. Entekhab News. (2019). The meaning and concept of the visit of the Commander of the Pakistani Army to Tehran / General Javid's goal was to mediate between Iran and Saudi Arabia ?, Retrieved December 4, 2019, News ID: 516011, Available through: <https://www.entekhab.ir/en/news/516011/>. **[In Persian]**
31. Mashreq News. (2016). All we need to know about a "military attache " / From where to live to how to pay salaries and benefits, retrieved on November 2, 2016, News ID: 650908, Available through: <https://www.mashreqnews.ir/news/650908/>. **[In Persian]**
32. Mashreq News. (2018A). Putin's message for the participants in the military-technical exhibition of the army -2018, retrieved on August 21, 2018, news code: 886364, Available through: <https://www.mashreqnews.ir/news/886364/>. **[In Persian]**
33. Mashreq News. (2018B). Iran's readiness to participate in the great Russian military festival, retrieved on May 20, 2018, news code: 857078, Available through: <https://www.mashreqnews.ir/news/857078/>. **[In Persian]**
34. Asr Iran News Analytical Website. (2019). Russian Military Exhibition 2019 (+ Images), Retrieved July 12, 2019, News ID: 676707, Available via: <https://www.asriran.com/en/news/676707/>. **[In Persian]**
35. Borna News Agency. (2018). The 4th Asia-Pacific Congress of Military Medicine will be held in Tehran, retrieved on April 10, 2018, News ID: 695494, Available through: <https://www.borna.news/>. **[In Persian]**
36. Sputing News. (2018). The opening of the International Games of the World Armies in Russia, retrieved on Jul 28, 2018, Available through: <https://ir.sputniknews.com/world/201807283804513>. **[In Persian]**
37. Vuving, A.L. (2009). How soft power works, Asia-Pacific Center for Security Studies, Paper presented at the American Political Science Association annual meeting Toronto, September 3, 2009.
38. Ernst & Young company and the Skolkovo Institute for Emerging Market Studies. (2012). Rapid-growth markets soft power index, Available from: <http://www.ey.com/GL/en/Issues/Driving-growth/Rapid-growth-markets-soft-power-index-Soft-power-variables>.
39. The British Council. (2017). Soft Power Today, Measuring the Influences and Effects, London: the Institute for International Cultural Relations at the University of Edinburgh.

40. Cingiene, V; Damijonaitis, M; Komskiene, D. (2014). Soft power index extension: The case of the influence of Lithuanian basketball, *Transformations in Business & Economics*, 13(2A), 462-482.
41. Haneş, N; Andrei, A. (2015). Culture As Soft Power In International Relations, *International conference The Knowledge-Based Organization*, 21(1), 32-37. DOI:<https://doi.org/10.1515/kbo-2015-0005>.
42. The Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces. (2007). *Defence Attachés*, Retrieved on: July 7, 2007, Available from: <https://www.files.ethz.ch/isn/38583/dcaf-backgrounder-defence-attaches.pdf>.
43. Forbes Media. (2018). *The World's Most Powerful People*, Retrieved on: May 8, 2018, Available from: <https://www.forbes.com/powerful-people/list/>.

